

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра державного управління, документознавства та інформаційної
діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О. А. Лагоднюк
“ _____ ” _____ 2019 р.

06-14-79

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

СОЦІОЛОГІЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

SOCIOLOGY OF PUBLIC OPINION

Спеціальність 061 Журналістика

Speciality 061 Journalism

Рівне – 2019

Робоча програма навчальної дисципліни **Соціологія громадської думки** для студентів, які навчаються за спеціальністю 061 «Журналістика». Рівне: НУВГП, 2019. 16 с.

Розробник: Я. П. Цецик, кандидат історичних наук, доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності НУВГП

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності
Протокол від 11 лютого 2019 року №7

Завідувач кафедри _____ І. Л. Сазонець

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 061
«Журналістика»

Протокол від 23 лютого 2019 року № 5

23 лютого 2019 року Голова _____ В.М. Галич

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Соціологія громадської думки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю «Журналістика».

Предметом вивчення даної навчальної дисципліни є формування теоретичних знань та професійних навичок для узагальнення та аналізу ролі громадської думки у професійній діяльності.

Предмет перебуває у тісних зв'язках із такими навчальними дисциплінами і галузями знань: історія, соціологія, філософія, політологія.

Навчальна програма дисципліни «Соціологія громадської думки», розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалаврів.

Анотація

Громадська думка відіграє важливу роль у житті суспільстві, у діяльності органів влади та держави, партій та організацій, окремих осіб. Вона є важливим інструментом соціального управління, соціального контролю та регулювання соціальних процесів. Вивчення, аналіз та дослідження громадської думки займається соціологія громадської думки.

Викладання навчальної дисципліни «Соціологія громадської думки» сприяє засвоєнню студентами теоретичних концепцій і основних понять громадської думки, а також оволодіти практичними навичками прикладного вивчення ставлення людей до актуальних суспільних, політичних явищ.

В сучасних умовах трансформації українського суспільства для працівників мас-медіа важливим є вміння проводити дослідження громадської думки, окремих верств населення, аналізувати їх точку зору, що створить умови для об'єктивного висвітлення думки усього суспільства.

Ключові слова: преса, громадська думка, соціологія, політичні процеси, громадяни.

Abstract

Public opinion plays an important role in the life of society, in the activities of the authorities and the state, parties and organizations, individuals. It is an important tool for social governance, social control and regulation of social processes. The study, analysis and research of public opinion is concerned with the sociology of public opinion.

Teaching of the discipline «Sociology of Public Opinion» helps students to master theoretical concepts and basic concepts of public opinion, as well as master the practical skills of applied study of the attitude of people to actual social and political phenomena.

In the current conditions of the transformation of Ukrainian society for the mass media, the ability to conduct public opinion polls, segments of the population, analyze their point of view, which will create conditions for an objective coverage of the thoughts of the whole society, is extremely important.

Key words: press, public opinion, sociology, political processes, citizens.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 061 «Журналістика»	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 061 «Журналістика»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Загальна кількість годин – 120		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 Самостійної роботи студента – 8	Освітня програма «Журналістика»	22 год.	
		Практичні, семінарські	
	20 год.		
	Самостійна робота		
	78 год.		
	Вид контролю: залік		
	Рівень вищої освіти: Бакалаврський		
	Вид контролю: залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання 35 % до 65 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Соціологія громадської думки» – навчитися аналізувати основні принципи проведення моніторингу громадської думки в Україні на сучасному етапі її розвитку, вміти проводити соціологічні дослідження серед різних верств суспільства, володіти методикою аналізу їх результатів.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- вміти користуватися технікою і методикою проведення конкретного соціологічного дослідження громадської думки;
- навчитися проводити соціологічний моніторинг громадської думки;
- вміти проводити взаємозв'язок між політичними процесами, що відбуваються у суспільстві й явищами соціального життя суспільства;
- аналізувати взаємозв'язок видів та форм громадської думки у системі соціального контролю;
- оволодіти методикою порівняльного аналізу видів соціологічного дослідження громадської думки.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Журналістика» з навчальної дисципліни **студент повинен уміти:**

- засвоїти сучасні досягнення в галузі досліджень громадської думки;
- опанувати основні принципи взаємозв'язку соціально-економічних та політичних процесів;
- уміти аналізувати та збирати первинну соціологічну інформацію про громадську думку;
- використовувати відповідні знання у професійній діяльності та практиці видавничої справи.

Робоча програма містить повний перелік тем лекцій і практичних з курсу «Соціологія громадської думки», які має опрацювати студент, списки рекомендованої літератури (основної та допоміжної). Курс передбачає 11 лекційних і 10 практичних занять. У програмі також подано теми та питання для самостійної роботи студентів.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Тема 1. Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія та навчальна дисципліна

Поняття «громадська думка». Предмет, об'єкт і суб'єкт громадської думки. Структура громадської думки Громадська думка та її соціальні функції. Види суджень громадської думки (оціночні, аналітичні, конструктивні). Канали висловлювання громадської думки (опосередковані, прямі, спеціалізовані). Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія: об'єкт, предмет, завдання та функції.

Тема 2. Історія вивчення громадської думки

Специфіка функціонування громадської думки на різних етапах розвитку суспільства. Передумови і причини виникнення опитувань громадської думки. Проведення «солом'яних опитувань» у США. Удосконалення теоретико-методологічної і методичної бази дослідження впродовж ХХ століття. Характеристика основних сучасних підходів до дослідження громадської думки: полстерський, популістський, критичний, конструктивістський, ритуальний. Створення інститутів та центрів вивчення громадської думки: напрями досліджень і методи роботи. Вивчення громадської думки в Україні. Загальна характеристика вітчизняних дослідницьких центрів, що вивчають громадську думку.

Тема 3. Ідентифікація громадської думки в контексті проведення соціологічних досліджень

Сучасні підходи до вивчення та аналізу громадської думки. Методологічні проблеми ідентифікації громадської думки в соціологічних дослідженнях. Соціально-психологічні проблеми ідентифікації громадської думки. Проблема ідентифікації громадської думки стосовно політичних процесів, політичних партій та політичних діячів.

Тема 4. Громадська думка у системі соціального контролю та підходи до її аналізу

Сутність соціального контролю та його призначення. Громадська думка як елемент соціального контролю. Аналіз громадської думки у системі соціального. Соціальні норми як обмеження у поведінці. Громадська думка як соціальний інститут; взаємовідносини громадської думки і органів влади крізь призму їх інституалізованості. Атрибутивний підхід: форми, осередки та установи соціального контролю, його основні атрибути (норми, цінності, традиції); особливості нормативно-правового регулювання і морального обґрунтування. Інструментальний підхід: залучення громадської думки до

прийняття управлінських рішень; механізми обмежень впливу влади на громадську думку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Тема 5. Підготовчий етап та організація збору первинної соціологічної інформації про громадську думку

Сутність конкретного (емпіричного) соціологічного дослідження громадської думки. Класифікація конкретних соціологічних досліджень за суб'єктами громадської думки. Роль і значення конкретних соціологічних досліджень громадської думки в соціальному управлінні моніторинзі та контролі. Етапи підготовки до проведення конкретного соціологічного дослідження. Механізм проведення конкретного соціологічного дослідження. Програма, робочий план і допоміжні документи конкретного соціологічного дослідження громадської думки.

Тема 6. Вибірка як елемент конкретного соціологічного дослідження при вивченні громадської думки

Поняття «генеральна» та «вибіркова сукупність» елементів дослідження. Величина вибіркової сукупності елементів соціологічного дослідження. Репрезентативність вибірки, похибка репрезентативності. Способи та види ймовірної вибірки: власно-випадкова, механічна, серійна, «гніздова». Особливості проведення «гніздової» та «власно-випадкової» вибірки. Способи цілеспрямованої вибірки: стихійна, основного масиву, квотна.

Тема 7. Опитування як метод збору первинної соціологічної інформації про громадську думку

Роль опитування при проведенні соціологічного дослідження. Поняття «анкета», «соціологічне анкетування». Структура соціологічної анкети. Характеристика питань соціологічної анкети за формою і за функціями. Методика підготовки соціологічної анкети та її апробація. Методика збору первинної соціологічної інформації про громадську думку за допомогою соціологічних анкет. Поняття «соціологічне інтерв'ювання». Види соціологічних соціологічних інтерв'ю. Підготовка запитальника інтерв'юера. Підготовка та проведення інтерв'ювання її особливості. Оформлення протоколу інтерв'юера.

Тема 8. Аналіз документів та спостереження як методи збору первинної соціологічної інформації про громадську думку

Поняття «документ» у соціології. Класифікація документів. Види аналізу документів: класичний (традиційний) і формалізований (контент-

аналіз). Програма, робочий план і допоміжні документи конкретного соціологічного дослідження громадської думки. Спостереження як метод соціологічного дослідження при вивченні громадської думки: Підготовка програми соціологічного спостереження; ситуації як виникають при проведенні соціологічного спостереження: види спостереження: способи реєстрації результатів соціологічного спостереження.

Тема 9. Обробка, інтерпретація та перевірка результаті отриманої під час проведення соціологічного дослідження громадської думки інформації

Підготовка зібраної первинної інформації до обробки: перевірка інструментарію на точність, повноту і ясність заповнення; кодифікація інструментарію; написання завдань на обробку інструментарію на комп'ютері чи вручну. Обробка первинної соціологічної інформації: групування, складання таблиць, гістограм, графіків; математичні розрахунки тощо. Аналіз обробленої первинної соціологічної інформації; написання звіту; висновків чи рекомендацій за результатами проведеного дослідження. Перевірка та оприлюднення результатів соціологічного дослідження громадської думки.

Тема 10. Методика перевірки достовірності редактором (журналістом) зовнішньої інформації про проведені соціологічні дослідження громадської думки

Причини необхідності верифікації достовірності наданої інформації про проведення соціологічного дослідження громадської думки. Питання, які підлягають перевірці: яка установа проводила конкретне соціологічне дослідження і з якою метою; яким чином проводилася вибірка елементів даного соціологічного дослідження (встановлення генеральної та вибіркової сукупності, обсягу вибірки, репрезентативності, похибки та способу вибірки); за допомогою якого конкретного інструментарію і яким методом йшов збір первинної соціологічної інформації. Порівняння результатів соціологічного дослідження з результатами інших соціологічних досліджень на цю тему або подібні тематики, а також з опитуваннями експертів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістових модулів	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ				
Тема 1. Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія та навчальна дисципліна	12	2	2	8
Тема 2. Історія вивчення громадської думки	12	2	2	8
Тема 3. Ідентифікація громадської думки в контексті проведення соціологічних досліджень.	12	2	2	8
Тема 4. Громадська думка у системі соціального контролю та підходи до її аналізу	12	4	2	6
Всього за змістовим мод.1	48	10	8	30
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ				
Тема 5. Підготовчий етап та організація збору первинної соціологічної інформації про громадську думку	12	2	2	8
Тема 6. Вибірка як елемент конкретного соціологічного	12	2	2	8

дослідження при вивченні громадської думки				
Тема 7. Опитування як метод збору первинної соціологічної інформації про громадську думку	12	2	2	8
Тема 8. Аналіз документів та спостереження як методи збору первинної соціологічної інформації про громадську думку	12	2	2	8
Тема 9. Обробка, інтерпретація та перевірка результаті отриманої під час проведення соціологічного дослідження громадської думки інформації	12	2	2	8
Тема 10. Методика перевірки достовірності редактором (журналістом) зовнішньої інформації про проведені соціологічні дослідження громадської думки	12	2	2	8
Всього за змістовим мод.2	72	12	12	48
Усього годин	120	22	20	78

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія та навчальна дисципліна	2
2.	Історія вивчення громадської думки	2
3.	Ідентифікація громадської думки в контексті проведення соціологічних досліджень.	2
4.	Громадська думка у системі соціального контролю та підходи до її аналізу	2
5.	Підготовчий етап та організація збору первинної соціологічної інформації про громадську думку	2
6.	Вибірка як елемент конкретного соціологічного дослідження при вивченні громадської думки	2
7.	Опитування як метод збору первинної соціологічної інформації	4
8.	Аналіз документів та спостереження як методи збору первинної соціологічної інформації про громадську думку	2
9.	Обробка, інтерпретація та перевірка результаті отриманої під час проведення соціологічного дослідження громадської думки інформації	2
10.	Методика перевірки достовірності редактором (журналістом) зовнішньої інформації про проведені соціологічні дослідження громадської думки	2
	Разом	20

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 0,5 год/1 год. занять.

Підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1 кредит ЄКТС.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

6.1 Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Види суджень громадської думки (оціночні, аналітичні, конструктивні). Канали висловлювання громадської думки (опосередковані, прямі, спеціалізовані).	8
2.	Канали висловлювання громадської думки (опосередковані, прямі, спеціалізовані).	8
3.	Інструментальний підхід: залучення громадської думки до прийняття управлінських рішень; механізми обмежень впливу влади на громадську думку.	8
4.	В чому полягають особливості підготовки робочої програми соціологічного дослідження	7
5.	Як провести конкретне соціологічне дослідження громадської думки	7
6.	В чому заключається сутність моніторингу громадської думки щодо політичних уподобань суспільства	8
7.	Охарактеризуйте різні види моніторингу громадської думки	8
8.	В чому полягає суть перевірки достовірності результатів соціологічних досліджень редактором або журналістом	8
9.	Яким чином перевіряється достовірність результатів соціологічних досліджень громадської думки	8
10.	Види соціологічних інтерв'ю. Підготовка запитальника інтерв'юера.	8
	Разом	78

7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується пояснювально-ілюстративний (бесіда, пояснення, демонстрація, ілюстрація) метод навчання, для проблемного викладу матеріалу застосовується частково-пошуковий та дослідницький метод.

Для підвищення інтересу аудиторії під час лекцій використовуються різноманітні прийоми:

- аудіовізуальні презентації (слайди, відеофільми тощо);
- запитання-відповіді.

На практичних заняттях використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання:

- методи оволодіння новими знаннями, метод роботи з першоджерелами зокрема анкетами соціологічного опитування, результатами соціологічних досліджень громадської думки, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок

- репродуктивний;

- проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький;

- методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація учіння, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів із навчальної дисципліни проводиться в усній, письмовій і тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання 3 рівнів складності.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;

- з практичних занять – на основі перевірки виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Методи оцінювання: поточний контроль, оцінка за самостійну роботу, тематичні контрольні роботи, тестування, підсумковий контроль (залік).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90–100	зараховано
82–89	
74–81	
64–73	
60–63	
35–59	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Соціологія громадської думки» включає:

1. Навчальні посібники, електронний банк методичного забезпечення дисципліни.
2. Конспект лекцій і методичних вказівок на електронних носіях.
3. Мультимедійні презентації та слайди.
4. Результати соціологічних опитувань різних структур.

11. Рекомендована література

11.1. Базова

1. Вербець В.В. Методологія та методика соціологічних досліджень: Навчально-методичний посібник. Друге вид. доп. і перероб. Рівне: РДГУ: Інститут соціальних досліджень, 2006. 167 с.
2. Городяненко В. Г. Соціологія. К. : Видавничий центр «Академія», 2008. 544 с.
3. Гудзенко О. З. Соціологія громадської думки.: навчальний посібник. ДНУ ім. О. Гончара, 2015. 156 с.
4. Лукашевич М. П. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій : підручник для студентів ВНЗ / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков, Ю. І. Яковенко. – 4-те вид., стереотип. – Київ : Каравела, 2018. 543 с.
5. Осовський В. Л. Соціологія громадської думки. К. : ПЦ «Фоліант»: ВД

«Стилос». 2005. 186 с.

5. Основи політичної соціології : навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 252 с.

6. Полтораки В. Социология общественного мнения. Днепропетровск: Арт Пресс, 2000. 264 с.

6. Танчин І. З. Соціологія: навчальний посібник. К.: Знання. 2008. 351 с.;

7. Черниш Н.Й. Соціологія. Курс лекцій : підручник. Львів : Кальварія, 2003. 543 с.

11.2. Допоміжна література

8. Балакірева О. М., Вакуленко О. В., Денисюк О. М., Дубініна І. М., Дума Л. П. Громадська думка: дослідження, аналіз, висновки / Державний центр соціальних служб для молоді. К., ДЦССМ, 2003. 163с.

9. Городяненко В. Г. Социологический практикум: Учебно-метод. пособие. Киев, 1999. 157 с.

10 Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. К., МАУП, 1999. 344с.

11. Основи політичної соціології : навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін.. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 252 с.

12. Соціологія: Курс лекцій / За ред. В. М. Пічі. Київ, 1996. 341с.

13. Соціологія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. За редакцією В. М. Пічі. Друге видання. Львів: Новий світ-2000, 2002. 312 с.

14. Соціологія: Посібник / За ред. В. Г. Городяненка. Київ, 1999. 382 с.

15. Танасюк О.В. Механізм функціонування громадської думки в системі соціального контролю: Автореф. дис. канд. соціологічних наук / НАН України; Інститут соціології. К., 1995. 18 с.

16. Татарова Г. Г. Методология анализа данных в социологии: (введение): Учеб. пособие для вузов. М., 1998. 223 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: <https://clarity-project.info/tenderer/33940036>.

2. Законодавство України URL: <http://www.rada.kiev.ua/>.

3. Центр соціальних та маркетингових досліджень «Соціс». URL: <http://socis.kiev.ua/ua/#footer>

4. Національна бібліотека ім.В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

5. Центр соціологічних досліджень Разумкова URL: <https://risu.org.ua/ua/index/articlesbytag?tag=3198>

6. Рівненська централізована бібліотечна система (м.Рівне, вул. Київська,44). URL: <http://www.cbc.rv.ua/>

7. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. Олекси Новака, 75) URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).
8. Цифровий репозиторій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/568>.